

ANGUS

Keltik Düş Tannısı

ALEXANDER McCALL SMITH (1948)

Alexander McCall Smith, günümüzde Zimbabve olan eski Güney Rodezya devletinde dünyaya geldi. Aslen Britanyalı yazar Edinburgh'da hukuk eğitimi gördü. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru tıp hukuku ve biyoetik konusunda saygı duyulan bir uzman haline geldi. Yazdığı akademik kitapların yanı sıra edebiyat hayatına ilk olarak 1980 yılında basılan çocuk kitabı *The White Hippo* ile başladı. 1998 yılında yayımlanan *The No. 1 Ladies' Detective Agency* [Bir Numaralı Kadınlar Dedektiflik Bürosu] serisi ile büyük başarı yakaladı. 2006 yılının Aralık ayında, edebiyata olan katkılarından dolayı kendisine İngiliz Şövalyelik Nişanı verildi. Kitapları 46 dile çevrilen ve dünya genelinde çoksatınlar listesinde yer alan yazarın diğer eserlerinden bazıları şunlardır: *Children of Wax: African Folk Tales* (1991), *Tears of the Giraffe* [Zürafanın Gözyaşları] (2000), *The Sunday Philosophy Club* [Pazar Felsefe Kulübü] (2004), *44 Scotland Street* [İskoçya Sokağı 44 Numara] (2005), *Dream Angus* [Angus] (2006), *La's Orchestra Saves the World* (2008).

DİLEK ŞENDİL

1979 yılında Kadıköy Maarif Kolejini bitirdi. Kadıköy Yabancı Diller Yüksekokulu ve İstanbul Üniversitesi Amerikan Edebiyatı Bölümünde okudu. Çeviri serüvenine 1982 yılında yayımlanan Enid Blyton'un *Cesur Hafiyeler* adlı kitabıyla başladı. Bugüne değin pek çok çevirisi yayımlandı. Dilimize kazandırdığı kitaplardan bazıları: *Balkanlarda Kaynayan Kazan* (Robert D. Kaplan), *Bağımsızlık Günü* (Richard Ford), *Modern Yunanistan Tarihi* (Richard Clogg), *Balkanları Tahayyül Etmek* (Maira Todorova), *Felicia'nın Yolculuğu* (William Trevor), *Mara ile Dann* (Doris Lessing), *Ölümsüzlük ve Pilgrim* (Timothy Findley), *Salomé Ureña* (Julia Alvarez), *Scipio'nun Düşü* (Iain Pears), *Çatalhöyük: Leoparın Öyküsü* (Ian Hodder)

ANGUS: Keltik Düş Tanrısı

© 2017, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Dream Angus: The Celtic God of Dreams

© 2006, Alexander McCall Smith

Bu kitap Anatolialit Ajansla yapılan anlaşmayla Canongate Books Ltd.'den alınmıştır.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küptüşoğlu

Kitap Editörü Ebru Koç

Kapak Tasarımı Füsün Turcan Elmasoğlu

Sayfa Tasarımı Muzaffer Aysu

ISBN 978-605-171-896-5

1. Basım: Ocak 2019

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 10905

Alexander McCall Smith

ANGUS

Keltik Düş Tanrısı

tamadres.com

Çeviren
Dilek Şendil

ALFA MITOLOJİ

MITOLOJİ EDEBİYAT

MITLERİN KISA TARİHİ

(KAREN ARMSTRONG)

PENELOPE

(MARGARET ATWOOD)

ANGUS

(ALEXANDER MCCALL SMITH)

ASLANIN BALI

(DAVID GROSSMAN)

DEHŞET MİĞFERİ

(VICTOR PELEVİN)

THE SONG OF KING GESAR

(ALAI)

THE FIRE GOSPEL

(MICHEL FABER)

THE ORPHANS OF ELDORADO

(MILTON HATOUM)

THE HURRICANE PARTY

(KLAS ÖSTERGREN)

GIRL MEETS BOY

(ALI SMITH)

THE GOOD MAN JESUS AND THE SCOUNDREL CHRIST

(PHILIP PULLMAN)

WHERE THREE ROADS MEET

(SALLEY VICKERS)

THE GODDESS CHRONICLE

(NATSUO KIRINO)

BINU AND THE GREAT WALL

(SU TONG)

Malcolm ve Nicola Wood için

tamadres.com

İçindekiler

Giriş	11
1 Su vardı	15
2 Onun çocuğu karnında büyüyor	23
3 Dün dündür, bugün bugündür. Ama o hâlâ burada	29
4 Angus'un çocukluğu	37
5 Ağabeyim	43
6 Angus babasının, öz babası olmadığını öğrenir	55
7 Bir başka çocuk daha babasının, öz babası olmadığını öğrenir	61
8 Angus domuzlara iyi davranır	81
9 Orada domuzlara yer var mı?	85
10 Seni düşünüyorum	103

Giriş

Okuyacağınız hikâye, Angus mitinin yeniden anlatımı. Angus, İrlanda ve İskoçya'nın Kelt mitolojisinde popüler ve çekici bir karakter. Bize düşlerimizi verir, bir Eros, bir gençlik simgesidir. Bize İrlanda mitolojisinden gelmiştir ama Kelt İskoçyası'nda da karşımıza çıkar. İyi yürekli biridir –yakışıklı ve şen şakrak– modern çağda yalnızca W.B. Yeats'in "Gezgin Aengus'un Şarkısı" adlı şiirinin değil, aynı zamanda İskoç ninnisi "Düş Angus" için de esin kaynağıdır.

Angus'un öyküsünün bu uyarlamasında, aslından uzaklaşmak için özgür davrandıysam da İrlanda mitolojisi kaynaklarında bize anlatılan Angus'un yaşamının odak noktalarını korumaya çaba gösterdim. Bu kaynaklar pek ayrıntıya girmiyor ama olsun, ben onun annesi Boann'ın nasıl biri olduğunu kendi hayalimde canlandırdım; Babası 'Tek' Dagda'nın karakterini yorumlarken adının önündeki belgili tanımı 'tek'i attım. Bodb'u küstah biri olarak gördüm. Özleştirmeciler buna karşı çıkabilirler, gelgelelim mitler yaşar ve üzerlerinde oynamak için vardılar. Ayrıca, eğer okurlar yirmi birinci yüzyılın eklentileriyle çarpıtılmamış ortaçağ uyarlamalarını isterlerse, bunların hâlâ var olduğunu ve bulunabildiklerini onlara hatırlatmak

gerek. Ancak o daha erken metinlerin de ağızdan ağza dolaşmış, süslenmiş ve süreç içerisinde karman çorman olmuş sözlerin üzerinde yeniden çalışılmış uyarlamalar olduğunu unutmamalıyız. Mit, esintinin yönüyle değişen gölgeye göre hareket eden bir buluttur.

Kelt mitolojisi hem ölümlüleri hem de tanrıları barındıran zengin ve büyüleyici bir dünyadır. Paralel evrenler, gerçek dünya ile öteki dünya kavramlarını benimser. Gerçek dünyada –höyükler, tepeler ve göller– öteki dünyanın işaretleri bulunur, efsanevi yerlerin konumu çoğu zaman gerçek coğrafi ortamlarla bağdaştırılmıştır. Ne var ki geç İrlanda kahramanlık masallarının, tarihin belirli bir diliminde yaşandığı ileri sürülse de zamandizinine özen gösterilmez. Angus ilk öyküler topluluğuna, somut belleğin ötesinde bir zamanın öykülerine aittir.

Angus'un öyküsünü yeniden anlatırken, çoğu günümüz İskoçyası'nda yaşanan birbiriyle bağlantılı bir dizi öyküyle onu günümüze taşıdım. Bunların her birinde Angus'un ya da Angus karakterinin oynadığı rol anlaşılabilir, yine de hepsinde böyle biri yer almaktadır. Kimi efsanevi karakterlerin tersine, Angus belirli bir ahlaki ya da öğretici görev üstlenmez: onun işi düşlerle, sevgiyle – insanlara her zaman gizemli gelmiş iki konu. Angus düşlerimize, Auden'in Freud şiirinde, geceleri bizi beklerken onları fark etmemizi isteyen yaratıklar tanımıyla pek güzel dile getirdiği o

Angus

varlıklara dokunur. Hoş, Angus bundan daha fazlasıdır: gençliği ve gençken tadına varabildiğimiz, ama yaşlandıkça hâlâ unutamadığımız yoğun, tutkulu aşkı temsil eder. Yaş ve deneyim bizi kaygılı ve sakıngan yapabilir, yine de içimizde daima bir Angus bulunur – Angus hayalperesttir.

Alexander McCall Smith, 2006

tamadres.com

1

Su vardı

Bunlar İrlanda'da yaşandı, ama izlerine İskoçya'da da rastlanır. Öyleyse olayların asıl mekânı önemli değildi, ne de olsa aralarında yalnızca toprakla su vardı, insanlar topraklar arasında gidip gelirdi, birbirleriyle kardeştiler. Toprak, denize uzanan tepeleriyle çok güzeldi, toprağın sınırlarını belirleyen kayalara vuran buz yeşili dalgalar vardı. Beyaz kumların boylu boyunca uzandığı adalar vardı bir de; bembeyaz kumların ardında da sarılı mavili, ufacık çiçeklerin yetiştiği çayırlarla kaplı bir düzlük.

Tanrılar her yerdeydi o günlerde, insanlar arasında dolaşırlardı. Ama kendilerine ait yerlerde yaşayan tanrılar da yok değildi, bazıları çok güçlü olurlardı, Dagda da öyleydi. Ulu tanrılardan biriydi Dagda, onun halkı dünyanın hemen kenarında, denizin mavisinden ve mavinin ardında batıdan başka bir şeyin bulunmadığı adalarda yaşardı.

İrlanda'ya bulut üstünde gelmiş ve oraya yerleşmişlerdi. Bunlardan biriydi Dagda, iyi olanlardandı, bitmek bilmeyen yiyeceklerle dolu kazanıyla, tek hamlede pek çok insanı yere devirebileceği kocaman sopasıyla üstün bir güce sahipti. Çoğu zaman iyi davranırdı insanlara, sopasının öbür ucunu onları hayata döndürmek için kullanırdı. Dallarından ürün eksik olmayan bereketli meyve ağaçları, olağanüstü iki domuzu vardı, bunların biri hep pişirilir, öteki sürekli büyürdü.

Dagda ve yaptıklarıyla ilgili çok şey anlatılır. Burada anlatılan, Dagda'nın nasıl Angus adlı çocuğun babası olduğu ve Angus'un karşılaştığı herkesi nasıl hoşnut ettiği hakkında. Birçok yönüyle, Dagda'nın en büyük başarısıydı bu, insanları rüyalarla buluşturan, hem kuşların hem insanların, o günlerde de bugün de çok sevdiği bu güzel çocuğu vermişti bize. Ne de olsa Düş Angus geceleri hâlâ gelir, size düşler getirir. Bunu yaparken görmezsiniz onu, ama yanında düş torbasıyla süpürgeotlarının arasından hoplarken gözünüze takılabilir, onun görüntüsü bile sizi âşık etmeye yeter, yalnızca görüntüsü. Çünkü o bir sevgi dağıtıcısıdır aynı zamanda, bir Eros'tur.

İyi de Dagda gibi ulu ve güçlü, savaşçıların önderi bir tanrının nasıl olur da böyle bir oğlu olabilir? İnsan, böyle bir tanrının oğlunun âşık olmak ve kuşları tılsımla büyülemek yerine, askeri konularda ustalaşacağını sanır. Ancak Angus'un yumuşak yürekliliğini açıklamak için annesine bakmamız gerekir. Boann adında bir su perisiydi

annesi. Su perileri yumuşak yüreklidir; yakışıklı oğullar doğururlar, eğlenceye meraklıdır; tıpkı elementlerin en oyuncusu olan su gibi onlar da göz kamaştırır, sağa sola akarlar.

Boann ırmakta yaşardı. Hem ulu hem de küçük olan akarsulardan birinde. Yatağı yer yer epey genişlerdi, böyle yerlerde insan ayak bilekleri bile ıslanmadan karşı kıyıya yürüyebilirdi. Kimi yerlerde de çukurlar vardı, suyun turba rengini aldığı derin ve karanlık çukurlardı bunlar, uzun yıllardır buralarda yaşayan, su ve balıklara ilişkin konularda engin bilgisi olan alabalıklar yüzerdi içinde. Bir de ırmağın orta karar olduğu yerler bulunurdu – ne derindiler ne de sığ. Su perileri için eşsizdi buralar.

Böyle yerlerden birinde yaşıyordu işte Boann. Bütün su perileri gibi çekingendi o da, yanından geçenler onu görmeden yürüyüp gidebilirlerdi. Suyun yüzeyinde sadece bir kıpırtı görebilir ya da suya dalan bir susamurunun veya başka bir ufak hayvanın çıkardığına benzer bir şapırtı duyabilirsiniz, başınızı çevirmenize neden olacak kadar merakınızı çekmezdi.

Boann nazikti, yağmurdan sonra ırmak suları yükselse bile onun yaşadığı yer hep durgun olurdu, tatlı, ılık bir esintiye andıran soluğuyla yüzeyi yatıştırırdı. İyi yürekliydi aynı zamanda, kutsal bir adam ırmak başına gelip de suyun içinde uzanabilir miyim diye sorunca, seve seve buyur etmişti. Ona bal ikram etti, petekten geriye anların balmumundan başka bir şey kalmayana dek emmesine izin verdi.

Yorgundu kutsal adam; balı yedikten sonra suya uzandı, uykuya dalması çok sürmedi. Başı suya daldı, ama boğulmadı, sıradan insanların aksine, kutsal adamların suyun altında yaşayabildikleri bilinir. Boann başında bekliyordu, suyun altında olmasına rağmen huzur içinde soluk alıp verdiğini gördü.

Sabah olduğunda hâlâ oradaydı bu kutsal adam. Boann suyun içine baktı, onun da gözlerini açmış, kendisine baktığını görüyordu. Seslendi adama, o da duru suda yavaşça yukarı çıkıp lülelerini hızla silkerek yüzeye geldi. Peri ona bir bal peteği daha uzattı, adam kurutana kadar emdi onu da. Sonra suya daldı yine.

Kutsal adam bazen bütün günü ırmağın altında geçirirdi; bazen de sudan çıkar, patikalardan birinde yürüyüş yapardı. Tarlalarda çalışanlarla konuşur, onları kutsardı. Onlar da karşılığında yiyecek verirlerdi ona. Hepsi bilirdi suyun altında yaşadığını, ama ona saygı gösterir, onu görmek için yaklaşmazlardı oraya. Zaten Boann'ın onu kolladığının farkındaydılar, tek yapmaları gerekenin pek anlamadıkları konulardan söz ederken bu adamı nazikçe dinlemek olduğunu da bilirlerdi.

Kutsal adam öyküler anlatırdı Boann'a. Bunların çoğu kendi çocukluğu ve eskiden sahibi olduğu beyaz köpeğiyle ilgiliydi. Bu beyaz köpeğin cesur bir yüreği vardı, birçok yararlı iş yapardı. Günün birinde ortalıktan kaybolmuş, kutsal adam onu bir daha görmemiş, ama arada sıradan uzaktan havlamasını duymuş. Boann'ın dinledikleri

bu türden öykülerdi işte, kutsal adamın her anlatışında küçük bir ayrıntısı farklı olurdu. Köpeğin tasmaı kâh altındandı, kâh deriden. Köpek bazen bir tavşan yakalar, bazen de bir geyiğin peşine düşüp onu avlardı. Boann bütün bu öykülere sabırla kulak verir, ara sıra geceleri düşünde gördüğü beyaz köpeğin, kutsal adamın çocukluğundaki köpek olduğuna inanırdı.

Kutsal adamın gelip onun ırmağının altında yaşamasından hoşnuttu Boann. Yerli halkın onu gördüğünü, onların yanında güvende olduğunu bilirdi, ne var ki tanrıların kulağına gitsin istemiyordu. Tanrıların kutsal adamları kıskandığı ya da onlara sahip çıktıkları bilinmedik bir durum değildi, kimsenin kutsal adamını öldürmesini ya da ırmaktan alıp götürmesini istemiyordu. Bundan dolayı, ülkenin o kesimine ne zaman bir tanrı gelse, çıkabilirsin diyene dek suyun altında kalmasını söylerdi kutsal adama. Bir de zil edinmişti Boann, bir tanrı gördüğünde onu çalacaktı. Kutsal adam o sırada kıyıda oturuyor ya da tarlalarla dolaşıyor olursa, suya dalması için uyarı olacaktı bu.

Boann çok güzeldi kuşkusuz, gelgelelim onun yüzünü gören erkek pek azdı. Sonunda o ırmakta çekici bir su perisinin yaşadığı haberi Dagda'nın kulağına gitti, güzelliğinin anlatıldığı gibi çarpıcı olup olmadığını kendi gözüyle görmeye karar verdi. Sopasını kaptığı gibi ırmağın yolunu tuttu. Güneş tepedeydi, gölgesi kısa düşüyordu önüne. Dagda'nın geldiğini kimse anlamazdı, çünkü gökteki rüzgârdı o, yağmurdu, bulutlardı. Dagda,

İrlanda'ydı, İrlanda da her verdi. Aynı zamanda İskoçya'ydı, onun ötesindeki topraklardı.

Irmağa vardığında, bir kayanın üstünde otururken gördü Boann'ı. Sudan çıkmış, güneşin altında saçlarını kurutan kutsal adama şarkı söylüyordu. Dagda durdu, Boann'ın şarkısına kulak verdi. Çok güzeldi – akan suyu adeta. Fena halde kıskandı elbet, karar verdi, ilk fırsatta kutsal adamı öldürecekti.

Boann'ın, kocası Elcmar'ı görmek için başka bir yere gitmesi gerekiyordu. Gözetleyen tanrılar gelmemişti aklına; Dagda'yı aklına getirmemişti.

Boann'ın yola çıktığını gören Dagda yanaklarını şişirdi, ona yolculuğunda yardım etsin diye üfledi. Sonra beklemeye koyuldu. Artık görünürde kimsecikler kalmamıştı, cinayet işlediğini gören olmayacaktı. Koca sopasını yere bırakarak ırmağın karşı kıyısına ilerleyip suya baktı. Kutsal adam oradaydı işte, gözlerini dikmiş, çekildiği yerde onu rahatsız etmeye kalkışan kim diye merakla bakıyordu.

Dagda kahkaha attı. Kutsal adam onun dengi değildi, suya uzandı, kolu su yüzeyini dalgalandırmıştı, küt parmaklarıyla kutsal adamın belden aşağısını yakaladı. Sonra sudan çekip çıkardı, silkeledi, göğe doğru kaldırdı, sanki yakaladığı balığı başkalarına göstermek için kaldırıyordu. Kutsal adam soluk alamazdı o kadar yüksekte. Dört bir yanı gökyüzüyle kaplıydı, çırpındı, soluk soluğa kalmıştı, tiz çığlıkları Dagda'nın üflediği rüzgârda kaybolup gidiyordu. Boşunaydı çabası; gökte

boğuldu, ölünce sudan çıkmış balığa dönüştü, ölü balık gibi gözleri donmuş kalmış, derisi pul pul olmuştu. Bu pullar gümüş renginde ışıyordu – tatlı sudan çıkarılmış alabalık misali gümüş ve altın rengi. Sonra Dagda kutsal adamın bedenini fırlatıp attı, gökten aşağı yuvarlana yuvarlana düştü ölü adam.

Kutsal adam ölürken üzerinden kayıp çıkan giysileri kendi giydi Dagda. Suya girerek derine daldı, yüzünü, saçlarını kutsal adamın yüzüyle saçlarına benzetti. Boann'ın yolunu gözlemeye başladı.

Ertesi gün hava kararmışken döndü Boann. Kadın geceye hazırlanırken Dagda kımıldamadan bekledi, derken yıldızlar ortaya çıkıp da her taraf sessizliğe bürününce, ırmağın derinliklerinden seslendi ona, kutsal adamın sesiyle sesleniyordu. Boann sazlıklardaki yatağında doğruldu, karanlıkta ırmağı geçerek kutsal adamın kaldığı yere gitti. Dagda artık ortaya çıkmış, bekliyordu, onu kollarına aldı ve kadın oracıkta gebe kaldı. Boann için için sevinmişti buna, Dagda'ya âşıkty çünkü, fakat güçlü bir tanrıyla birlikte görünmesine kocası ne der diye korkmuştu. Neyse ki Dagda kocasına bir iş vererek onu uzağa göndermiş, ayrıca adamın yaşadığı zamanı –Boann Dagda'nın çocuğunu taşıırken geçecek zamanı– dokuz aylığına dondurmuştu.

Oysa Dagda'nın Boann ile kalmaya niyeti yoktu. Zaten evli bir adamdı, kendi karısına dönmemliydi. Çekip gitti, giderken öyle gürültülü kahkaha attı ki insanlar uykularından uyanıp gök gümbürdedi sanarak ürktüler.